

Wat is de Wat

Dave Eggers

Wat is de Wat

DE AUTOBIOGRAFIE VAN
VALENTINO ACHAK DENG

Vertaald uit het Engels door Wim Scherpenisse en Gerda Baardman

De Wát?

UITGEVER: De Nederlandse titel wordt Wat is de Wat.

EERSTE VERTALER: Wát?

UITGEVER: Wat is de Wat.

TWEEDE VERTALER: Wat is de Wat?

UITGEVER: Dat zeg ik: Wat is de Wat.

EERSTE VERTALER: Maar dat kan toch niet?

UITGEVER: Wát kan niet?

EERSTE VERTALER: ‘De Wat’. Dat kan niet. Het is hét Wat.

TWEEDE VERTALER: Kijk maar. (*pakt de Grote Van Dale*) ‘Wat (4). Het, geen meervoud.’

UITGEVER: Maar kijk eens wat eronder staat: ‘Hij is lector in de hydro-mechanica — In de wat?’

EERSTE VERTALER: In de tekst staat het voor *het* onbekende, dat wat de Dinka niet hebben gekozen. We hebben het overal vertaald met ‘*het* Wat’.

UITGEVER: Dat bekt toch niet! Dat krijg je je mond niet uit. En je hebt toch ook *de* idee versus *het* idee? Het kan dus allebei!

VERTALERS: (*zuchten*)

(*Doek*)

Eerste druk 2007

Achtste druk 2008

Oorspronkelijke titel: *What is the What*

Oorspronkelijk uitgegeven door: McSweeney’s 2006

© Dave Eggers 2006

© Vertaling uit het Engels: Wim Scherpenisse en Gerda Baardman

© Nederlandse uitgave: Rothschild & Bach, 2007

Omslagontwerp: René Abbühl, Amsterdam

ISBN 978 90 499 5084 2

NUR 302

www.fmbuitgevers.nl

www.mcsweeneys.net

www.valentinoachakdeng.org

Rothschild & Bach is een imprint van Foreign Media Books bv, onderdeel van Foreign Media Group

Woord vooraf

Dit boek is het verslag van mijn veelbewogen leven vanaf het moment dat ik in Marial Bai van mijn familie werd gescheiden, waarna ik dertien jaar in Ethiopische en Keniaanse vluchtelingenkampen doorbracht en ten slotte kennismaakte met het vitale westerse cultuurgoed in Atlanta en elders.

Tijdens het lezen van dit boek zul je het verhaal vernemen van de tweehalf miljoen mensen die in de burgeroorlog in Soedan zijn omgekomen. Ik was nog maar een kind toen die oorlog begon. Als hulpeloze jongen overleefde ik een trektocht door talloze grimmige landschappen die werden gebombardeerd door de Soedanese luchtmacht, een tocht waarop ik op mijn hoede moest zijn voor landmijnen, wilde beesten en moordenaars. Ik voedde me met onbekende vruchten, groenten, bladeren en karkassen van dieren en had soms dagenlang niets te eten. Soms waren de ontberingen ondraaglijk zwaar. Ik haatte mezelf en probeerde me van het leven te beroven. Veel vrienden en duizenden landgenoten van me gingen ten onder in deze strijd.

Dit boek is ontstaan vanuit het verlangen bij mijzelf en de schrijver om anderen de helpende hand te bieden bij het begrijpen van de wreedheden die vele opeenvolgende Soedanese regeringen voor en tijdens de burgeroorlog hebben begaan. Daartoe heb ik mijn verhaal vele jaren lang mondeling aan de schrijver verteld. Daaruit heeft hij deze roman samengesteld, mijn stem zo getrouw mogelijk nabootsend en met de basisfeiten van mijn leven als uitgangspunt. Aangezien veel passages fictief zijn, heet het resultaat een roman. Het boek dient niet te worden beschouwd als de definitieve geschiedschrijving van de burgeroorlog in Soedan, noch van het Soedanese volk, en zelfs niet van mijn broeders, de zogeheten Lost Boys. Het is niets meer of minder dan het subjectief vertelde verhaal van één man. En hoewel dat gefictionaliseerd is, moet je bedenken dat de wereld die ik heb gekend niet zoveel verschilt van de wereld die in dit boek wordt geschilderd. We leven in een tijd waarin zelfs de gruwelijkste gebeurtenissen in dit verhaal kunnen gebeuren, en in veel gevallen zijn ze ook gebeurd.

Zelfs op mijn duisterste momenten bleef ik geloven dat ik mijn ervaringen ooit met lezers zou kunnen delen om te voorkomen dat dezelfde gruwelen zich zullen herhalen. Dit boek is een soort gevecht, en vechten houdt mijn geest scherp. Vechten staat gelijk met het versterken van mijn

hoop en mijn geloof in God en de mensheid. Dank je dat je dit boek wilt lezen; ik wens je een gezegende dag toe.

VALENTINO ACHAK DENG, ATLANTA, 2006

Boek 1

I

Ik heb geen reden om de deur niet open te doen, dus doe ik de deur open. Ik heb geen rond spionnetje om te kijken wie er voor de deur staat, dus ik doe de deur open, en voor mij staat een lange, stevig gebouwde zwarte vrouw, een paar jaar ouder dan ik, in een rood nylon trainingspak. Ze spreekt me op luide toon toe. 'Hebt u een telefoon, meneer?'

Ze komt me bekend voor. Ik weet bijna zeker dat ik haar een uur geleden, toen ik terugkwam van de avondwinkel, op het parkeerterrein heb gezien. Ik zag haar bij de trap staan en lachte haar toe. Ik zeg dat ik inderdaad een telefoon heb.

'Ik heb pech met mijn auto,' zegt ze. Achter haar is het bijna donker. Ik heb het grootste deel van de middag zitten studeren. 'Mag ik bij u even de politie bellen?' vraagt ze.

Ik weet niet waarom ze de politie wil bellen voor autopech, maar ik stem toe. Ze komt binnen. Ik maak aanstalten om de deur dicht te doen, maar zij houdt hem open. 'Ik ben zo weer weg,' zegt ze. Ik vind het niet logisch om dan de deur open te laten, maar ik laat het maar zo omdat zij het graag wil. Dit is haar land en nog niet het mijne.

'Waar is de telefoon?' vraagt ze.

Ik zeg dat mijn mobieltje in mijn slaapkamer ligt. Voordat ik de zin helemaal heb uitgesproken, is ze al haastig langs me de gang in gelopen, een kolos van zoevend nylon. De deur van mijn kamer gaat dicht en klikt. Ze heeft zichzelf in mijn slaapkamer opgesloten. Ik loop achter haar aan, maar dan hoor ik een stem achter me.

'Hier blijven, Afrika.'

Ik draai me om en zie een zwarte man in een enorm kobaltblauw honkbaljack en een spijkerbroek. Zijn gezicht is niet te onderscheiden onder zijn honkbalpet, maar hij heeft zijn hand op iets in de buurt van zijn taille, alsof hij zijn broek moet ophouden.

'Hooft u bij die vrouw?' vraag ik. Ik begrijp er nog niets van en ik ben kwaad.

'Ga zitten, Afrika,' zegt hij met een knik naar mijn bank.

Ik blijf staan. 'Wat doet zij in mijn slaapkamer?'

'Zitten, godverdomme,' zegt hij, venijnig nu.

Ik ga zitten en hij laat me het pistool zien. Hij had het al die tijd in zijn hand en ik had dat moeten weten. Maar ik weet niets, ik weet nooit wat ik geacht word te weten. Wel weet ik nu dat dit een beroving is en dat ik liever ergens anders zou zijn.

Het is raar, dat besef ik, maar op dit moment bedenk ik bij mezelf dat ik weer in Kakuma zou willen zijn. In Kakuma had je geen regen, het waaide er negen maanden per jaar, en tachtigduizend vluchtelingen uit Soedan en andere landen leefden er van één maaltijd per dag. Maar op dit moment, nu die vrouw in mijn slaapkamer is en de man me met zijn pistool bewaakt, wil ik in Kakuma zijn, waar ik in een hut van plastic en zandzakken woonde en één broek bezat. Ik geloof niet dat dit soort onheil je in het vluchtelingenkamp Kakuma kon treffen en ik wil ernaar terug. Of zelfs naar Pinyudo, het Ethiopische kamp waar ik voor Kakuma woonde; er was daar niets, alleen één of twee maaltijden per dag, maar het kende zo zijn kleine genoegens; ik was een kind en kon vergeten dat ik een ondervoede vluchteling was, meer dan duizend kilometer van huis. Hoe dan ook, als dit de straf is voor mijn overmoed om uit Afrika weg te willen, om te dromen van een hogere opleiding en genoeg geld in Amerika, dan ben ik nu gelouterd, en ik verontschuldigd me. Ik zal met gebogen hoofd terugkeren. Waarom heb ik die vrouw toegelachen? Ik lach mensen onwillekeurig toe, dat is een gewoonte die ik moet afleren. Daarmee roep je straf over jezelf af. Ik ben sinds mijn aankomst hier zo dikwijls vernederd dat ik begin te geloven dat iemand me met alle macht iets duidelijk probeert te maken, en wel dat ik hier weg moet.

Zodra ik die houding van spijt en terugtrekking heb aangenomen, wordt die verdrongen door protest. Die nieuwe stand van zaken maakt dat ik opsta en tegen de man in het kobaltblauwe jack zeg: 'Ik wil dat jullie hier weggaan.'

De kobaltman ontsteekt onmiddellijk in razernij. Ik heb alles uit balans gebracht, een obstakel in de vorm van mijn stem opgeworpen voor wat zij van plan zijn.

'Wou jij mij de wet voorschrijven, klootzak?'

Ik kijk in zijn kleine ogen.

'Nou, zeg op, Afrika: wou jij mij de wet voorschrijven?'

De vrouw hoort onze stemmen en roept vanuit de slaapkamer: 'Zorg dat die vent zijn bek houdt, ja?' Ze is boos op haar partner, en hij op mij.

Kobalt bekijkt me vanuit de hoogte en trekt zijn wenkbrauwen op. Hij doet een stap in mijn richting en maakt opnieuw een gebaar naar het pistool aan zijn riem. Hij lijkt op het punt te staan het te trekken, maar ineens zakken zijn schouders in en laat hij zijn hoofd hangen. Hij staart naar zijn schoenen en ademt traag, hervindt zijn zelfbeheersing. Als hij zijn ogen opslaat, is hij weer kalm.

'Jij komt uit Afrika, hè?'

Ik knik.

'Oké. Dan zijn we broeders.'

Ik weiger dat te beamen.

‘En omdat we dus broeders zijn, zal ik je wat leren. Weet je niet dat je nooit de deur voor een onbekende moet opendoen?’

De vraag doet een huivering door me heen gaan. Een simpele beroving was in zekere zin nog te verdragen geweest. Ik heb berovingen gezien, ben zelf beroofd, maar op veel kleinere schaal dan nu. Totdat ik in de Verenigde Staten kwam, was mijn kostbaarste bezit de matras waarop ik sliep, en dus waren de diefstallen veel kleiner: een wegwerpcamera, een paar sandalen, een pak wit schrijfmachinepapier. Kostbare dingen, zeker, maar nu bezit ik een tv, een videorecorder, een magnetron, een wekker en vele andere apparaten, allemaal verstrekt door de methodistische kerk aan Peachtree Road hier in Atlanta. Sommige dingen waren tweedehands, maar de meeste nieuw, en allemaal waren het anonieme giften. Als ik ernaar keek en ze gebruikte, ging er telkens een rilling door me heen – een merkwaardige, maar oprechte lichamelijke uiting van dankbaarheid. En nu moet ik aannemen dat al die giften me de komende paar minuten worden afgepakt. Ik sta tegenover Kobalt en zoek in mijn herinnering naar de laatste keer dat ik me zo verraden voelde, dat ik oog in oog stond met zoveel onverschillige verdorvenheid.

Terwijl zijn ene hand nog steeds de handgreep van het pistool omklemt, legt hij zijn andere tegen mijn borst. ‘Ga nou maar gewoon zitten en kijk hoe we het doen, oké?’

Ik doe twee stappen naar achteren en ga op de bank zitten – ook een gift van de kerk. Een vrouw met appelwangen en een gebatikt shirt kwam hem brengen op de dag dat Achor Achor en ik hier onze intrek namen. Ze verontschuldigde zich dat hij niet van tevoren was gebracht. De mensen van de kerk verontschuldigden zich vaak.

Ik staar vanaf de bank naar Kobalt en weet aan wie hij me doet denken. Aan de vrouwelijke soldaat, een Ethiopische, die twee van mijn kameraden doodschoot en mij ook bijna. Zij had dezelfde wilde schittering in haar ogen; ze wierp zich aanvankelijk op als onze reddende engel. We ontvluchtten Ethiopië, opgejaagd door honderden Ethiopische soldaten die op ons schoten, het water van de Gilo zag rood van ons bloed, en zij dook op tussen het hoge gras. *Kom hier, kinderen! Ik ben jullie moeder! Kom hier!* Ze was niet meer dan een gezicht tussen het grijze gras. Ze hield haar handen uitgestrekt en ik aarzelde. Twee jongens met wie ik op de vlucht was, jongens die ik op de oever van de bloedige rivier had gevonden, gingen naar haar toe. En toen ze dicht genoeg bij haar waren, hief ze een automatisch geweer en doorzeefde de borst en buik van de jongens met kogels. Ze vielen voor me op de grond en ik draaide me om en rende weg. *Kom hier!* riep ze weer. *Kom bij je moeder!*

Die dag was ik door het hoge gras gevlucht tot ik Achor Achor vond, en samen met Achor Achor vond ik de Stille Baby, en we redden de Stille Ba-

by en beschouwden onszelf een tijdlang als artsen. Dat is al vele jaren geleden. Ik was tien, misschien elf. Het valt niet meer na te gaan. De man die nu voor me staat, Kobalt, heeft geen weet van zulke dingen. Ze interesseren hem ook niet. Doordat ik aan die dag denk dat we vanuit Ethiopië werden teruggedreven naar Soedan, en aan de duizenden doden in de rivier, voel ik me weer opgewassen tegen die man in mijn flat, en ik sta opnieuw op.

De man kijkt me nu aan als een vader die op het punt staat iets te doen waar hij spijt van krijgt maar waar zijn kind hem toe heeft gedwongen. Hij is zo dicht bij me dat ik een chemisch luchtje ruik dat hij bij zich heeft, het doet denken aan bleekmiddel.

‘Ben jij...? Ben jij...?’ Zijn gezicht verstrakt en hij zwijgt. Hij pakt het pistool uit zijn riem en heft het achter zich omhoog. Ik zie een zwart waas, mijn tanden vermorzelen elkaar en ik zie hoe het plafond zich op me stort.

Ik ben in mijn leven op vele verschillende manieren geslagen, maar nog nooit met de loop van een pistool. Ik heb het geluk gehad dat ik meer heb zien lijden dan ikzelf heb geleden, maar ik ben wel uitgehongerd geweest, ik ben met stokken geslagen, met takken, met bezems, stenen en speren. Ik heb acht kilometer afgelegd in een laadbak vol lijken. Ik heb te veel jonge jongens zien sterven in de woestijn, sommigen alsof ze gingen zitten om te gaan slapen, anderen die al dagenlang krankzinnig waren. Ik heb drie keer gezien hoe een jongen door een leeuw werd besprongen en ter plekke opgegeten. Die jongens werden van de grond getild, tussen de kaken van het beest weggesleept en in het hoge gras verslonden, zo dichtbij dat ik het natte, zompige geluid van het losscheurende vlees hoorde. Een goede vriend stierf naast me in een omgevallen vrachtwagen; hij keek me aan terwijl het leven uit hem weglekte door een gat dat ik niet kon zien. En toch merk ik op dit moment, neergevallen op de bank, mijn hand nat van het bloed, dat ik alles van Afrika mis. Ik mis Soedan, ik mis de intens grijze woestijn van Noordwest-Kenia. Ik mis het gele niets van Ethiopië.

Het zicht op mijn aanvaller beperkt zich nu tot zijn middel en zijn handen. Hij heeft het pistool ergens weggestopt, zijn handen hebben mijn shirt en mijn nek beetgepakt en hij smijt me van de bank op de grond. Mijn achterhoofd slaat op weg naar beneden tegen het bijzettafeltje en twee glazen en een wekkerradio storten eveneens ter aarde. Als ik op de vloerbedekking lig met mijn wang in een plas van mijn eigen bloed, is er een kort moment van welbehagen omdat ik ervan uitga dat hij waarschijnlijk klaar is. Ik ben nu al heel moe. Ik heb het gevoel dat ik mijn ogen zou kunnen dichtdoen en dat alles dan voorbij is.

‘En nou je kop houden, verdomme,’ zegt hij.

De woorden klinken niet overtuigend en dat schenkt me troost. Er zit geen woede in hem, besef ik. Hij is niet van plan me te doden; misschien is

hij wel beïnvloed door die vrouw, die op dit moment de laden en kasten in mijn slaapkamer doorzoekt. Zij lijkt de leiding te hebben. Zij concentreert zich op wat er in mijn kamer is, en het is de taak van haar partner om mij buiten gevecht te stellen. Het lijkt simpel, en hij is blijkbaar niet van zins me verder iets aan te doen. Dus rust ik uit. Ik doe mijn ogen dicht en rust uit.

Ik ben dit land moe. Ik ben er dankbaar voor, o zeker, in de drie jaar dat ik hier nu ben heb ik vele aspecten ervan gekoesterd, maar ik ben moe van de beloften. Ik ben hiernaartoe gekomen, en vierduizend anderen met mij, in het vooruitzicht en de verwachting van rust. Vrede, een goede opleiding en veiligheid. We verwachtten een land zonder oorlog, en ik denk ook een land zonder ellende. We waren opgewonden en ongeduldig. We wilden onmiddellijk alles – een huis, een gezin, een opleiding, de mogelijkheid om geld naar huis te sturen, chique diploma's en uiteindelijk ook invloed. Maar voor de meesten heeft de traagheid van de verandering – na vijf jaar heb ik nog altijd niet voldoende studiepunten om me te kunnen inschrijven voor een vierjarige universitaire opleiding – tot chaos geleid. In Kaku-ma hebben we al tien jaar moeten wachten, en we voelden er weinig voor hier nog eens van voren af aan te beginnen. We wilden de volgende stap, en wel zo snel mogelijk. Maar zo is het niet gegaan, in de meeste gevallen niet, en in de tussentijd hebben we andere manieren gevonden om de tijd door te komen. Ik heb al te veel nederige baantjes gehad, en op dit moment werk ik achter de balie van een fitnessclub, in de allervroegste dienst; ik controleer de pasjes van leden en leg de voordelen van het lidmaatschap aan aspirant-leden uit. Veel status heeft het werk niet, maar het biedt meer stabiliteit dan sommige anderen kennen. Er zijn er te veel die het niet hebben gered, die vinden dat ze hebben gefaald. De druk, de beloften aan onszelf die we niet kunnen waarmaken – daardoor veranderen te velen van ons in monsters. En de enige van wie ik het gevoel had dat ze me kon helpen de teleurstelling en de banaliteit te overwinnen, Tabitha Duany Aker, een voorbeeldige Soedanese, is er niet meer.

Ze zijn nu in de keuken. En nu in de kamer van Achor Achor. Hier op de grond begin ik te inventariseren wat ze me kunnen ontstelen. Met enige voldoening besef ik dat mijn computer in mijn auto ligt, dat ze die niet zullen krijgen. Maar Achor Achors nieuwe laptop zullen ze meenemen. Dat is mijn schuld. Achor Achor is een van de leiders van de jonge vluchtelingen hier in Atlanta, en ik vrees dat hij totaal onthand zal zijn als zijn computer weg is. De verslagen van alle vergaderingen, de financiële administratie, duizenden e-mails – foetsie. Ik mag niet toestaan dat dat allemaal wordt gestolen. Achor Achor is al sinds Ethiopië bij me en ik breng hem alleen maar ongeluk.

In Ethiopië heb ik een leeuw in de ogen gekeken. Ik was hoogstens tien,

ze hadden me het bos in gestuurd om hout te halen en het beest stapte langzaam van achter een boom tevoorschijn. Ik bleef even staan, een lang moment, lang genoeg om me die kop met die dode ogen in te prenten voordat ik vluchtte. Hij brulde achter me maar kwam me niet achterna; ik verbeeld me graag dat hij me een te geduchte tegenstander vond. Dus ik heb in de ogen van die leeuw gekeken, en ook tientallen keren in de geweren van gewapende Arabische milities te paard; de witte gewaden van de mannen glansden in de zon. En daarom kan ik dit doen, daarom kan ik deze lachwekkende diefstal voorkomen. Opnieuw verhef ik me op mijn knieën.

‘Blijf godverdomme liggen, klootzak!’

En mijn gezicht hernieuwt de kennismaking met de grond. Nu begint het schoppen. Hij trapt in mijn maag, en tegen mijn schouder. Het doet het meeste pijn wanneer mijn botten tegen elkaar slaan.

‘Stomme Nigeriaanse klootzak!’

Hij lijkt er nu plezier in te krijgen en dat baart me zorgen. Als je ergens plezier in hebt, word je vaak overmoedig en ga je fouten maken. Zeven trappen in mijn ribben, één tegen mijn heup, en dan rust hij uit. Ik haal diep adem en neem de schade op. Die valt mee. Ik krul mezelf om de hoek van de bank en neem me vast voor stil te blijven liggen. Ik ben nooit een vechter geweest, geef ik eindelijk voor mezelf toe. Ik heb vele vernederingen overleefd, maar nooit een gevecht van man tot man geleverd.

‘Kut-Nigeriaan! Stomme ezel!’

Hij staat voorovergebogen te hijgen met zijn handen op zijn knieën.

‘Geen wonder dat jullie daar nog in het stenen tijdperk leven. Stelletje imbecielen!’

Hij geeft me nog één trap, minder hard dan de andere, maar ditmaal vol tegen mijn slaap, en mijn linkeroog verandert in een explosie van wit licht.

Amerikanen hebben me al vaker voor een Nigeriaan aangezien – kennelijk is Nigeria het bekendste Afrikaanse land – maar ik ben nog nooit getrapt. Maar ook dit heb ik weleens zien gebeuren. Ik neem aan dat er op het gebied van geweld weinig is wat ik in Soedan en Kenia niet heb gezien. Ik heb jarenlang in een vluchtelingenkamp in Ethiopië gezeten, en daar heb ik eens gezien hoe twee jongens van een jaar of twaalf zo verbitterd om rantsoenen vochten dat de ene de andere doodtrapte. Natuurlijk was het niet zijn opzet om zijn tegenstander te doden, maar we waren jong en heel zwak. Je kunt niet vechten als je wekenlang niks fatsoenlijks hebt gegeten. Het lichaam van de dode jongen was niet op aanvallen berekend, zijn huid stond strak om zijn broze ribben, die niet meer opgewassen waren tegen de taak zijn hart te beschermen. Hij was al dood voor hij de grond raakte. Het was vlak voor het middageten, en toen de jongen was weggedragen

om in de stenige grond te worden begraven, kregen we een bonenschotel met maïs.

Nu zal ik niets meer zeggen, maar gewoon wachten tot Kobalt en zijn vriendin weggaan. Het kan niet lang meer duren; weldra zullen ze alles hebben gepakt wat ze willen hebben. Ik zie de berg die ze op onze keukentafel maken van de spullen die ze zo meteen willen meenemen. Ik zie de tv, Achor Achors laptop, de videorecorder, de draadloze telefoons, mijn mobiele en de magnetron.

De hemel verduistert, mijn gasten zijn nu een minuut of twintig in onze flat en het zal nog uren duren voor Achor Achor thuiskomt, als hij komt. Zo'n baantje als hij nu heeft, heb ik ook eens gehad – in het magazijn van een meubelshowroom, waar hij het vervoer van demonstratiemodellen naar binnenhuisarchitecten moet regelen. Ook als hij niet werkt, is hij zelden thuis. Na het jaren zonder vrouwelijk gezelschap te hebben gesteld heeft Achor Achor een vriendin gevonden: Michelle, een zwarte vrouw. Een leuke meid. Ze hebben elkaar leren kennen op de volksuniversiteit, bij een quiltcursus waarvoor Achor Achor zich per ongeluk had ingeschreven. Hij liep het lokaal in, kreeg de plaats naast Michelle en heeft die nooit meer afgestaan. Ze ruikt naar citrusparfum, een bloemachtige citrusgeur, en ik zie Achor Achor steeds minder. Er is een tijd geweest dat ik op die manier aan Tabitha dacht. Ik stelde me voor hoe we onze bruiloft planden en een hele rits kinderen kregen die Engels spraken zoals alle Amerikanen, maar Tabitha woonde in Seattle en die toekomst was nog ver weg. Misschien romantiseer ik het achteraf. Dat was nog in Kakuma; ik heb daar iemand verloren die me heel na stond, en toen het gebeurd was meende ik dat ik hem had kunnen redden als ik me een betere vriend had betoond. Maar iedereen verdwijnt, of er nu iemand van hem houdt of niet.

Nu begint het afvoeren van onze bezittingen. Kobalt heeft een mandje van zijn armen gemaakt en zijn handlangster stapelt onze bezittingen daarop – eerst de magnetron, dan de laptop, dan de stereo. Als de stapel tot zijn kin reikt, loopt de vrouw naar de voordeur en doet die open.

‘Kut!’ zegt ze, en ze doet hem snel weer dicht.

Ze zegt tegen Kobalt dat er een politieauto op ons parkeerterrein staat. En dat is niet alles – hij blokkeert de doorgang voor hun eigen auto.

‘Kut, kut, kut!’ briest ze.

Enige tijd heerst er paniek, en dan gaan ze aan weerszijden van het raam dat op de binnenplaats uitkijkt achter de gordijnen staan. Uit wat ze zeggen maak ik op dat de politie met een latino staat te praten, maar dat uit de lichaamstaal van de agent blijkt dat het geen dringende kwestie betreft. De vrouw en Kobalt worden weer zelfverzekerder, opgelucht als ze zijn dat de

politie er niet voor hen is. Maar waarom gaat hij dan niet weg? vragen ze zich af. ‘Waarom gaat die klootzak niet doen waar hij voor betaald wordt?’ zegt de vrouw.

Ze wachten berustend af. Het bloeden van mijn voorhoofd lijkt te zijn gestopt. Met mijn tong onderzoek ik de schade aan mijn mond. Een van de voortanden aan de onderkant is afgebroken en er is een kies verbrijzeld; hij voelt puntig aan, als een ruwe bergketen. Maar over tandheelkundige zaken kan ik me nu niet druk maken. Wij Soedanezen staan niet bekend om onze volmaakte gebitten.

Als ik opkijk, zie ik dat de vrouw en Kobalt mijn rugzak hebben gepakt, waar alleen mijn huiswerk van het Georgia Perimeter College in zit. Als ik bedenk hoeveel tijd het me zal kosten om die aantekeningen te reconstrueren terwijl ik binnenkort een heleboel tentamens heb, krabbel ik bijna weer overeind. Ik staar naar mijn bezoekers met alle haat die ik kan mobiliseren, die mijn God me toestaat.

Ik ben een idioot. Waarom heb ik de deur opengedaan? Ik heb een zwarte kennis hier in Atlanta, Mary, en die zal me uitlachen. Nog geen week geleden zat ze hier in deze kamer op mijn bank met Achor Achor en mij naar *The Exorcist* te kijken. Achor Achor en ik wilden die film al een hele tijd zien. We zijn geïnteresseerd in het kwaad, laat ik het maar toegeven, en het idee van het exorcisme intrigeerde ons. Hoewel we vonden dat ons geloof sterk was en we een gedegen katholieke opvoeding hadden genoten, hadden we nog nooit van priesters gehoord die aan duiveluitbanning deden. Dus keken we naar de film, en hij benauwde ons allebei hevig. Achor Achor haakte na de eerste twintig minuten af. Hij ging naar zijn kamer, deed de deur dicht, zette zijn stereo aan en ging zijn algebrahuiswerk doen. In een bepaalde scène in de film wordt er op de deur geklopt, wat onheil voorspelt, en er kwam een vraag bij me op. Ik zette de film stil en Mary zuchtte berustend; ze is eraan gewend dat ik onder het lopen of rijden stilhoud om een vraag te stellen – *Waarom staan er bedelaars op de middenberm van de snelweg? Zijn alle kantoren in die gebouwen in gebruik?* – en op dat moment vroeg ik Mary wie in Amerika de deur opendoet als er geklopt wordt.

‘Hoe bedoel je?’ vroeg ze.

‘De man of de vrouw?’ vroeg ik.

Ze grijnsde. ‘De man,’ zei ze. ‘De man. De man beschermt zijn vrouw, toch? Natuurlijk de man. Hoezo?’

‘In Soedan is het nooit de man,’ zei ik. ‘Daar doet de vrouw altijd de deur open als er geklopt wordt, want als er geklopt wordt, betekent dat altijd dat er bezoek voor de man is.’

Ah, nog een afgebroken tand. Mijn vrienden staan nog steeds bij de gordijnen, doen ze af en toe uit elkaar, zien dan dat de politieauto er nog

steeds staat, staan even te vloeken en hervatten dan met hangende schou-
ders hun wake.

Er is een uur verstreken, en ik ben nu wel nieuwsgierig wat die politie-
man op ons parkeerterrein doet. Ik begin de hoop te koesteren dat de
agent wel degelijk van de beroving op de hoogte is en rustig blijft wachten
tot mijn vrienden naar buiten komen, zodat ze hem niet kunnen ontsnap-
pen. Maar waarom is hij dan zo duidelijk zichtbaar aanwezig? Is die agent
misschien hier om een onderzoek in te stellen naar de drugsdealers van
c4? Maar de mannen van nummer c4 zijn blank, en voor zover ik kan na-
gaan is de man met wie de agent staat te praten Edgardo, die op c13
woont, acht deuren verderop. Edgardo is monteur en een vriend van me;
volgens zijn eigen schatting heeft hij me in de twee jaar dat we burens zijn
ongeveer 2200 dollar aan autoreparaties bespaard. In ruil daarvoor heb ik
hem weleens naar de kerk, zijn werk en het winkelcentrum in North De-
Kalb gebracht. Hij heeft zelf wel een auto, maar daar rijdt hij liever niet in.
Er zitten al minstens een halfjaar geen banden meer op. Hij sleutelt dol-
graag aan zijn auto en vindt het geen probleem om ook aan de mijne, een
Corolla uit 2001, te sleutelen. Als hij mijn auto onder handen heeft, zegt
Edgardo altijd dat ik hem moet vermaken. 'Vertel me een verhaal,' zegt hij,
want hij houdt niet van de muziek die ze op de radio draaien. 'Overall
draaien ze Mexicaanse muziek op de radio, behalve in Atlanta. Wat doe ik
hier eigenlijk? Dit is geen stad voor muzikliefhebbers. Vertel me wat,
Valentino. Vooruit, praat tegen me. Ik wil verhalen horen.'

De eerste keer dat hij het vroeg begon ik hem mijn eigen verhaal te ver-
tellen, vanaf het moment dat de rebellen, die zich uiteindelijk bij het Soe-
danese Volksbevrijdingsleger SPLA zouden aansluiten, voor het eerst mijn
vaders winkel in Marial Bai beroofden. Ik was zes en het aantal rebellen in
ons dorp leek elke maand toe te nemen. De meeste mensen duldden ze,
maar enkelen spraken hun afkeuring over hen uit. Mijn vader was naar
plaatselijke maatstaven een rijk man, eigenaar van een minisupermarkt in
onze eigen plaats en nog een winkel op een paar dagmarsen afstand. Hij
was jaren geleden zelf rebel geweest, maar nu was hij zakenman en wilde
hij geen problemen. Hij wilde geen revolutie, hij had het niet aan de stok
met de islamisten in Khartoum. Ze stoorden hem niet, zei hij, ze waren
een halve wereldreis van hem vandaan. Hij wilde alleen maar graan, maïs,
suiker, potten, stoffen en snoep verkopen.

Op een keer zat ik in zijn winkel op de grond te spelen. Boven mijn
hoofd ontstond consternatie. Drie mannen, van wie er twee geweren droe-
gen, eisten alles te mogen meenemen wat ze wilden hebben. Ze zeiden dat
het voor de rebellen was, die zouden zorgen dat er een nieuw Soedan
kwam.

'Nee, nee,' zei Edgardo. 'Geen verhalen over vechten. Die wil ik niet

horen. Ik lees elke dag al drie kranten.’ Hij wees naar de kranten die onder de auto waren uitgespreid en nu bruin waren van de smeerolie. ‘Dat hoef ik niet meer. Ik weet alles van die oorlog van jullie. Vertel me een ander verhaal. Vertel me hoe je aan die naam komt, Valentino. Een rare naam voor iemand uit Afrika, vind je niet?’

En dus vertelde ik hem het verhaal van mijn doop. Die vond plaats in mijn geboortedorp. Ik was een jaar of zes. Die doop was een idee van mijn oom Jok; mijn ouders, die tegen het christelijke gedachtegoed waren, waren er niet bij. Zij geloofden in de traditionele religieuze waarden van mijn stam, en de experimenten met het christendom beperkten zich tot jongeren zoals Jok en degenen die ze wisten te verlokken, zoals ik. Bekering was voor iedere man een opoffering, aangezien pater Dominic Matong, een Soedanees die door Italiaanse missionarissen tot priester was gewijd, polygamie had verboden. Mijn vader, die vele vrouwen had, verwierp de nieuwe godsdienst om die reden, en ook omdat christenen volgens hem geobsedeerd waren door het geschreven woord. Mijn ouders konden niet lezen; niet veel mensen van hun leeftijd konden dat. – Ga jij maar naar die boekengerk van je, zei hij. – Je komt wel terug als je weer bij je volle verstand bent.

Ik droeg een wit gewaad en stond tussen Jok en zijn vrouw Adeng in toen pater Matong zijn vragen stelde. Hij was helemaal uit Aweil, op twee dagmarsen afstand, gekomen om mij en drie andere jongens te dopen; ik was de eerste. Ik was nog nooit zo zenuwachtig geweest. De andere jongens die ik kende zeiden dat het niks voorstelde in vergelijking met een pak rammel van hun vader, maar dat soort dingen kende ik niet; mijn vader hief zijn hand nooit tegen me op.

Pater Matong keek Jok en Adeng aan, hield zijn bijbel in de ene hand en stak zijn andere hand in de lucht. – Houdt gij, met heel uw hart en geloof, uw kind ten doop, zodat het een getrouw lid van de familie Gods kan worden?

– Ja! zeiden ze.

Ik schrok op toen ze dat zeiden. Het was veel luider dan ik had verwacht.

– Hebt gij daartoe Satan, met al zijn macht, misleiding en trouweloosheid, verworpen?

– Ja!

– Geloof gij in Jezus, de Zoon van God, geboren uit de Maagd Maria, in Hem die leed, werd gekruisigd en op de derde dag uit de doden herrees om ons van onze zonden te verlossen?

– Ja!

En toen werd er koud, schoon water over mijn hoofd gegoten. Pater Matong had dat helemaal uit Aweil meegenomen.

Met mijn doop kreeg ik mijn doopnaam, Valentino, die pater Matong

voor mij had gekozen. Veel jongens werden bij hun doopnaam genoemd, maar in mijn geval werd hij zelden gebruikt omdat niemand hem kon uitspreken, ikzelf ook niet. We zeiden Valdino, Baldero of Benedino. Pas in een vluchtelingenkamp in Ethiopië werd de naam voor het eerst correct gebruikt door iemand die me kende. In dat kamp zag ik, hoe onwaarschijnlijk het ook klinkt, na jaren oorlog pater Matong terug. Hij herinnerde me aan mijn doopnaam, vertelde me waar die vandaan kwam en deed voor hoe hij uitgesproken moest worden.

Edgardo vond het een prachtig verhaal. Tot dat moment had hij niet geweten dat ik katholiek was, net als hij. We spraken af een keer samen naar de mis te gaan, maar dat hebben we nog niet gedaan.